

KMETOVALEC.

Gospodarski list s podobami.

Uradno glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu, ter velja po pošti prejeman 2 gold. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno. — Inzerat (oznanilo) v „Kmetovalcu“ stane enkrat objavljen na celi strani 16 gold., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gold., na $\frac{1}{4}$ strani 4 gold., na $\frac{1}{8}$ strani 2 gold. in na $\frac{1}{16}$ strani 1 gold. Pri dvakratnem objavljenju 10% in pri trikratnem objavljenju 20% ceneje. Za večje inzerate in priloge plača se po dogovoru. — Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljano, Salendrove ulice št. 5.

Štev. I.

V Ljubljani, 15. januarija 1887.

Leto IV.

Obseg: Priporočljivo orodje kletarjem. — Velika napaka dolenskega kletarstva. — Jesensko oranje. — Kako boječe konje pomiriti. — Kedo naj je ud c. kr. kmetijske družbe. — Iz vrbovja spleteni jérbas. — Nekateri misli o trtni uši. — Duh po amonjaku (sealnici) v konjskih hlevih pregnati. — Sadje shranjevati v podzemeljskih jamah. — Odločevanje smetane s pomočjo sredobežne (centrifugalne) sile. — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržna poročila. — Inzerati.

Vabilo na naročbo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe Kranjske je v svoji seji dne 9. t. m. sklenil izdajati „Kmetovalca“ na celi poli. To povečanje „Kmetovalca“ sklenil je glavni odbor na željo izraženo od mnogih strani, a le v zaupanju, da mu bode mogoče pokriti primanjkljaj za letnino in naročnino novo ustopivših udov in naročnikov.

„Kmetovalec“ v sedajni obliki je najboljši, največji in najcenejši slovenski gospodarski list ter se smé meriti gledé množine in kakovosti berila ter cene celó z enacimi nemškimi listi.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan vsacega meseca na celi poli in prinaša poučne ter zanimive članke o vseh strokah kmetijstva, ozira se pa posebno na živinarstvo, vinarstvo, sadjarstvo in šolsko vrtnarstvo. V vsakem listu prinaša v razjasnilo berila primerne podobe.

Kmetovaljec velja za celó leto po pošti prejeman 2 goldinarja. Naročila pošiljati je na uredništvo lista, ali pa na c. k. kmetijsko družbo v Ljubljano.

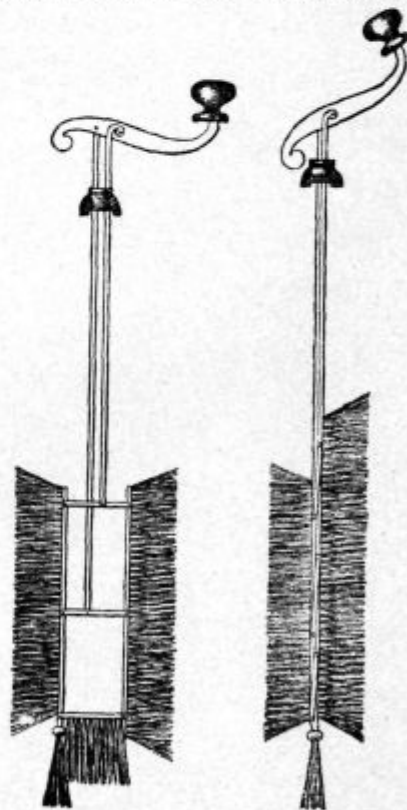
Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo „Kmetovalca“ brezplačno. Ud c. kr. družbe postane vsakdo, ki se pri glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani ustno ali pismeno uglasil ter plača enkrat za vselej 2 gold. ustopnine ter na leto 2 gold. udnine. Polovico letnih doneskov dobijo dotične kmetijske podružnice za porabo pri pospeševanju naprednega kmetijstva v njih okrajih.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko.

Priporočljivo orodje kletarjem.

Kedor se je uže pečal kedaj z napravo buteljskega vina, vé, koliko nadleže mu dela ono. Skoraj je mislil, da je vino za buteljko godno, a v buteljki postalo je zopet motno ali pa se je nabral s časom obor (blato)

na dnu. Tej nepriliki ni vzrok vedno le ravnanje z vinom, ampak dostikrat tudi le nesnaga posode, sploh

Pod. 2.

Pod. 1.

posebno pa buteljke (steklenice). Ako buteljko še tako dobro snažimo, nekaj umazanija ostane vendar le še v njej, posebno če nimamo v ta namen primerne orodja. Orodje, ki steklenico toliko osnaži, kot je sploh le mogoče, izumil je neki Koch ter obstoji iz primerno narejene krtače, kakor jo kažeti zraven stojeći podobi 1. in 2.

Iz pod. 1. razvidno je, da je mogoče poriniti krtačo tudi skozi najožji steklenični vrat. Ko je pa enkrat krtača v steklenici, pa vsled pritiska na gumbo ročice se ona razpne in krtačine šetine sežejo na vse strani do stekla, celó v žleb na dnu, ki nastane vsled izbuhnenega dna, in to, če je žleb še tako ozek. Célo orodje je narejeno iz najboljše kovine in iz dobrih ščetin. Krtača zadostuje svojemu namenu v vsaki buteljki ali steklenici, če je še tako čudne oblike.

Priporočamo to krtačo mimo vsacega drugega takega orodja, kajti prihrani se ž njo tudi mnogo časa, ker je delo hitreje, kakor na pr. z jajčnimi lupinami, s šibrami, s peskom itd. Zraven tega pa s zadnjimi sredstvi ni nikdar mogoče dobro osnažiti žleba, ki je na dnu steklenice.

Ako se po dolgi rabi šetine obrabijo ni orodje uže za nič, ampak vsak krtačar zamore je popraviti.

Glavno zalogo Kochovih krtač za snženje buteljk ali steklenic za Avstrijo ima Rihard Gärtner na Dunaji. Naslov je: Rih. Gärtner in Wien, I., Gisellastrasse 4.

Cena krtači je za majhne steklenice 2 gold. 50 kr., za velike pa 2 gold. 75 kr.. in sicer s poštnino vred.

Velika napaka dolenjskega kletarstva.

Spisal R. Doléne, vodja dež. kmetijski šoli na Grmu.

Še prej, kakor mi je bilo odsojeno na Dolenjsko priti, sem pri vžitku „dolenjca“ z le kaj majhno izjemo, neki jako neprijeten duh in okus po zvešanosti zapazil. Vsakokrat sem si mislil, da so tej napaki krivi krémarji. Na Dolenjskem sem se pa do dobrega prepričal, da so vzrok tej napaki pridelovalci vina sami. Dostikrat imel sem namreč priliko, v razne vinogradske kleti, ali kakor jim tukaj pravijo „zidanice“ priti, ter v njih vina pokušati. Kar se mi je v vsaki taki zidanici na prvi pogled čudno dozdevalo, bilo je pač to, da nisem v njih razun velikih sodov skoro čisto nič druge še manjše posode zapazil. Še bolj začudil sem se, ko sem zapazil, da običajno nihče nima polnih sodov. Gostoljubni gospodar postregel mi je znabiti iz treh, štirih sodov, pa niti eden ni bil do véhe poln. Da, primerilo se mi je, da sem pokušal starino, več let staro; toda gospodar mi je rekel: sod ni uže dve tri leta poln, manjka ga četrtnina, tretjina, mogoče, da še celó polovica. Vsa taka vina bila so pa, se vé da bolj ali manj pustega, zvešanega okusa, vidno slabotna, in — večkrat tudi cikasta. Na vprašanje, zakaj da niso sodi polni, rekli so mi, da uže v trgatvi niso polni bili, ali pa da se ga je odprodalo, ali pa sploh oddalo. No, postrani sem pa pozvedel, da je tej popolnoma napačni kletarski razvadi še nekaj drugega vzrok, in to osobito pri ne-inteligentnih gospodarjih. Gostoljubnemu možu je všeč, ako zamore gostu iz več sodov postreči, zato pa svoje vino v več posod razdeli.

Na Dolenjskem toraj ni navada, v kletih — zidanicah — sode vedno polne držati, in to je jako napačno. Koliko vin ni ravno vsled tega, kakor že rečeno, zvešanih, slabotnih, cikastih, ter kako težko jih je v ceno ali celó kar ne mogoče prodati.

V tej zadevi je Vipavec boljši kletar. Če nima mali posestnik ob trgatvi toliko mošta, da bi sod napolnil, poišče si soseda, kateri ga tudi nima celi sod in zlijeta ga obadva skupaj v enega. Zraven napolnita pa še polovnjak ali vsaj beček z moštom, in rečeta: to bodi pa zalija. Kedar kaj iz soda odtočijo ali odpijejo, pa z zaljo zopet napolnijo. Da, če tudi čisto nič vina ne odtočijo, vendar se sod vsakih osem, ali k večem štirinajst dni se zaljo zalje. Zalija sama, zakadi se pa nekoliko s žveplom, da ne postane kanasta in cikasta. Kedar pa v Vipavi — in tako postopajo povsod po svetu, kjer z vinom v kleti umno ravnaajo — iz soda kaj vina odprodajajo, recimo polovico, tretjino ali dve tretjini; in za ostanek ni prav v kratkem, recimo v osmih do kvečem štirinajstih dneh drugega kupca; pretočijo ga v manjšo posodo, bariglo polovnjak ali beček, ktera posoda se zopet polna drži. In tako je prav postopano, tako postopali naj bi dolenjski vinogradniki. Vsak omislil naj bi si k sodom v zidanici še zadostno množino barigel, polovnjakov, bečkov. Vsak naj bi po trgatvi (ko je vino dokipelo) posodo polno natočil, zraven pa še po potrebi zadosti zalje puščal ter z njo sode zalival.

Vsak načeti sod naj bi se pa tudi izpraznil, ter vino v manjšo posodo pretočilo. Po tem bi ne bilo toliko z vešanih, slabotnih, da še celó cikastih vin po Dolenjskem, in to bilo bi dobro za pridelovalca, kakor za povživalca vina.

Jesensko oranje.

Spisal V. Rohrmann, adjunkt dež. kmetijski šoli na Grmu.

Tako krasne jeseni in tako dolge, kakor smo jo imeli letos, posebno Dolenjci, uže veliko let ni bilo. In če je bila ta komu ugodna, bila je gotovo kmetovalcu, katero si je lahko pošteno obdelal svoje njive in na veliko korist pripravil uže v jeseni za spomladansko setev.

Skrbni in napredni kmetovalci so to tudi naredili in svoje polje, v kolikor ga niso prej obsejali z ozimi no, preorali, da ga pusté sedaj v surovih brazdah éez zimo ležati. In kako pametno ravnaajo taki kmetovalci! No, vsaj jih pa tudi gotovo lastna izkušnja več kakor živo prepričuje in uči, kako velekoristno, kake neprecenljive važnosti je jesensko oranje za boljšo in večjo rodovitnost zemlje.

Le žalibog pa, da je število takih naprednih kmetovalcev malo in da opazimo še zmiraj večino takih, ki po stari navadi in šegi puščajo strnišča nezorana prezimiti? Koliko se je uže pisalo o takem kvarljivem početji in koliko priporočalo jesensko oranje?

Pa če to, kakor tudi dober izgled naprednih kmetovalcev sam nič ne pomaga, kako naj bi človek še pomagal tako malobrižnim ljudem? Da ni bilo za jesensko oranje ugodnega časa, se letos gotovo nikdo izgovarjati ne more, vsaj ga ni bilo le zadosti, marveč celó odveč.

Kako boječe konje pomiriti.

Ako se konj boji kakega predmeta, ni dobro ga s silo k njemu gnati, kajti prihodnjič, ko pride do kaj enacega, skuša se splašiti, in sicer vsled spomina na prejete udarce. Nasprotno pa moramo konja na lep način prignati k predmetu, katerega se konj boji, ter pustiti konju čas, da si ga ogleda. Slednjič postane konj radoveden, obduha in ogleda predmet od vseh strani ter se prepriča, da mu nevarnost ne preti. — Omenjati nam je, da se konju ne sme nikdar gledati ojstro v oči, ker ojstrega pogleda konj ne more izdržati. Nasprotno je pa konj jako občutljiv in hvaležen za prijazen pogled.

Kedo naj je ud c. kr. kmetijske družbe.

Ako primerjamo število udov kranjske c. kr. kmetijske družbe s številom udov družih enacij družeb nam sosednih kronovin, moramo reči, da je pri nas zanimanje za to prekorsno, družbo ravno petkrat manje, kakor na pr. na Koroskem. Če iščemo vzroka, najdemo, da ni slabše delovanje ljubljanskega glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe temu vzrok, ampak malomarnost onih, ki so poklicani biti udje kmetijske družbe ter onih, ki bi skoraj morali pristopiti. Drugi vzrok je pa napačno mišljenje o dolžnostih in pravicah uda c. kr. kmetijske družbe.

C. kr. kmetijska družba je prav za prav organ vlade, ki ima pa to veliko prednost pred c. kr. kulturnimi sveti družih dežel, da je od vlade neodvisna in da imajo udje odločevalno besedo pri vsaki stvari. Kmetijska družba je za kmetovalce dežele to, kar je trgovinska in obrtniška zbornica za trgovce in obrtnike. Družba ima nalogo kmetovalce zastopati, pa še važnejšo nalogo, kmetijsko pridelovanje pospeševati in dobičkonosneje storiti. To zadnje kmetijska družba v polni meri spolnuje, se ve, da le z ozirom na duševne in denarne sile, ki so ji na razpolaganje. Duševne sile, ki so družbi na razpolaganje, ona izkoristuje popolnem in vedno in tudi vselej kedar se ji nova prilika ponudi. Denarnih sil pa porabi ona toliko, kolikor jih ima. In kakošni so njeni dohodki? Največ le obresti glavnice, ki jo je družba prihranila v teku stoletja. Od udov kmetijska družba nima prav nič, ker polovico doneskov obdržé podružnice, ki so skoraj popolnem samostojne. polovico pa dobi tiskarna za tisek in razpošiljevanje družbenega lista. Dežela sicer dá tudi podporo, a ta iznaša le toliko stotakov, kolikor dobi na pr. kmetijska družba v Celovcu tisočakov od dežele. In kaj stori kmetijska družba z njenimi pičlimi dohodki? Ona izdržuje svojo pisarno, ki jo do 2000 gld. na leto stane, preskrbi redakcijo in pisanje družbenega lista, izdrži lastno podkovsko šolo, svojo živinozdravnišnico in pa drevesnico, koje sama režlja stane za l. 1886 nad 1000 gld. In ako vprašamo po vspehih njenega delovanja, mogoče nam je dati najugodnejši odgovor.

C. kr. kmetijska družba kranjska sme skora ves napredek v Kranjski njenemu delovanju pripisovati, in ko bi ona nič drugega ne bila storila kakor vpeljavo sadjarstva na Kranjskem; kar je izključljivo njeno delo in kar se da podrobno dokazati, je uže to velikanski vspeh, kajti sadjarstvo dalo je letos deželi nad pol milijona goldinarjev in ostane tudi še nadalje neusahljivi vir blagostanju našega kmeta. Res je, da je družba dobila tudi nekaj državne podpore, a ta je bila od nekdaž uže po vsem nezadostna; da je pa država dala sploh še to podporo, je pa tudi le zasluga družbe, ki neprenehoma pošilja na Dunaj prošnje za podpore.

Kmetijska družba storila je, kakor uže rečeno svojo dolžnost in sicer toliko, kolikor je bilo pri njenih močeh sploh mogoče. To pa se ne more trditi od kmetovalcev in sploh kranjskega prebivalstva gledé kmetijske družbe, kajti večina njih je mrzla ali pa kar naravnost sovražna družbi. Nekateri zabavljajo v obče na družbo iz stare navade, vprašani po vzrokih tega zabavljanja pa ne vedó kaj odgovoriti. Drugi zopet pravijo, da kmetijska družba svojim udom premalo dá, kajti dosto je tacihi (ki še celó hočejo biti omikani), da za 1 gld. ki ga odboru dajo, hočejo nazaj imeti stvari, ki so vredne 2 gold. Prigodilo se je pretečeni mesec, da je narodni zastopnik svoj izstop naznanil, ker mu je družbeni list premajhen. Toraj za 1 gld., ki ga odbor mora dati celega v tiskarno, pri čemur pa še vredništvo ni plačano, naj bi dobili udje morda kar kmetijski dnevnik? Tretji zopet reče da ni kmetovalec, toraj nima pristop k družbi za-nj nikakega pomena, a on ne pomisli, da ga le kmetova roka redi.

Naša dežela je povsem poljedelska, od poljedelstva se živi neposredno ali posredno vse njeno prebivalstvo in komur je na blagru svoje domovine kaj ležeče, podpira naj kmetijstvo in to najlože s tem, ako pristopi kot ud kmetijski družbi. Družba prinaša vsakemu posameznemu udu nekaj koristi, a glavna korist obstoji v tem, da se pospešuje blagostanje dežele. Tisti ki ga redijo kmetovi davki, naj bode hvaležen in skuša naj s podpiranjem kmetijske družbe pripomoči kmetu.

Narodnost je ideal, kojega si ve značajni in omikani človek ohraniti pri najnepovoljnějšíh razmerah. A izkušnja nas uči, da ubožano kmečko prebivalstvo ni vselej zanesljivo v narodnih stvareh in da je pristopno marsikterim skušnjavam. Poglejmo zgodovino našega narodnega gibanja, našli bodemo vse to potrjeno. Ako našemu ljudstvu pomagamo blagostanje pridobiti in ohraniti, s tem mu tudi narodnost zagotovimo. Vsak narodnjak, ki je naroden tudi v srci, naj je toraj tudi ud kmetijske družbe. In ko bi kmetje tirjali od kandidata, ki se jim ponuja za poslanca, da je ud kmetijske družbe, marsikater gospod izmed slovenskih poslancev ne sedel bi v zbornici.

In če sedaj vprašamo, kedo naj je ud c. kr. kmetijske družbe, odgovarjamo:

Kedor ljubi lepo deželo kranjsko in nje slovensko ljudstvo, komur tje ležeče na blagostanji dežele in njenega prebivalstva, kedor želi

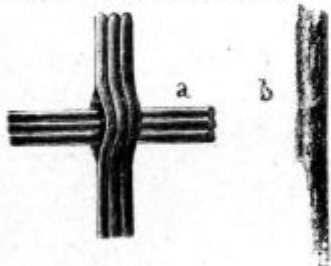
pomagati, da si zagotovimo svojo narodnost, kedor zamore za kmetijsko družbo vplačati vstopnino in letne doneske, ta mora biti ud kmetijske družbe.

Gustav Pirc.

Iz vrbovja spleteni jérbas.

Nobeno gospodarstvo in gospodinjstvo ne more brez jerbases obstati. Jerbase rabimo pri kopanji in spravljaji krompirja, za turšico, sadje, zelenjad itd., na kratko rečeno, jerbasi morajo biti v hiši. Jerbas kupiti znaš, a jervas narediti pa ne. In kako lahko se je priučiti pletenju priprostih jerbases, ter koliko dolzega zimskega časa bi lahko izkoristili s tacim pletenjem ter tako prihranili nekaj novcev. Če enkrat znamo plesti priproste jerbases, potem nam pride tudi veselje do boljših izdelkov, kar zna biti posameznemu, kakor celi deželi v velik prid, zlasti sedaj, ko tudi pri nas snujejo pletarske šole.

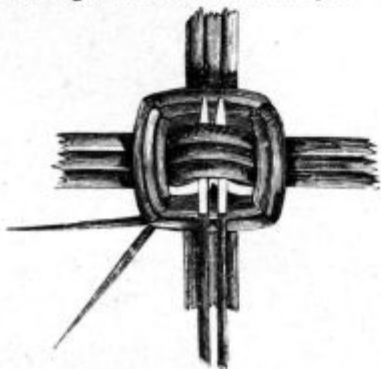
Za pletenje rabimo pripravnih vrb, in kolikor boljše so te, tem lepši in trpežnejši je jervas. Najboljša vrba je ona, ki ima lepo zlato-rumeno ljubad, pa ima sicer to napako, da omajena ne obdrži lepe bele barve. Za fina dela imamo pa še druge boljše vrbe. V jeseni narazano vrbovje shranimo za kako steno v senci, kjer se ohrani vrbovje lahko do poletja. Ako pa vrbe

Pod. 3.

hočemo omajiti, postavimo jih v gorko klet na pesek, in če treba, pokrijmo jih nekoliko s konjskim gnojem. Vrbovje postane potem muževno in se rado dá majiti.

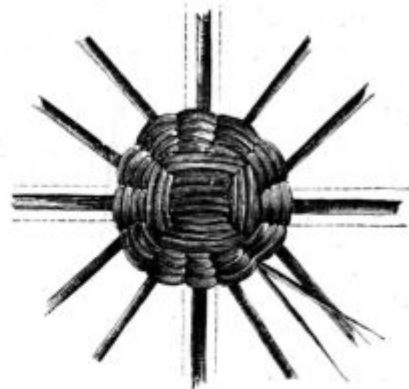
Ako hočemo narediti navadni jervas, izberimo si 6 precej močnih in enakih vrb, katere prirežemo tako dolge, kolikor bode celi jervas dolg. Iz teh vrb naredimo križ (glej pod. 3 a). Tri vrbe na sredi razkoljemo, druge tri pa potegnemo skozi razkoljino. Potem vtaknemo dve drobno prerezani vrbi tako skozi, kakor pod. 4 kaže ter opletemo še nerazdeljene vrbe. Na to

Pod. 4.

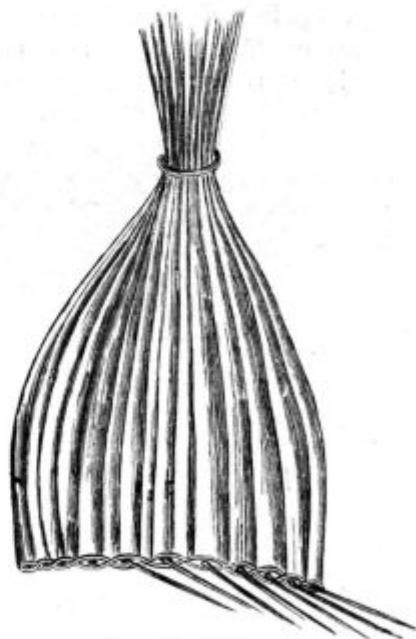
se naprej plete in sicer na ta način, da se vtakne v križ v podobi zvezdnih žarkev 12 vrb, kakor kaže pod. 5. Dno jervasovo splete se potem do konca križa. Da naredimo dno lično in enakomerno, treba je se ve da uže nekoliko izurjenosti.

Ob robu dnu vtaknemo v vsako zanjko po dve lepi, precej močni in dolgi vrbi, toraj vsega skupaj 24 vrb.

Pod. 5.

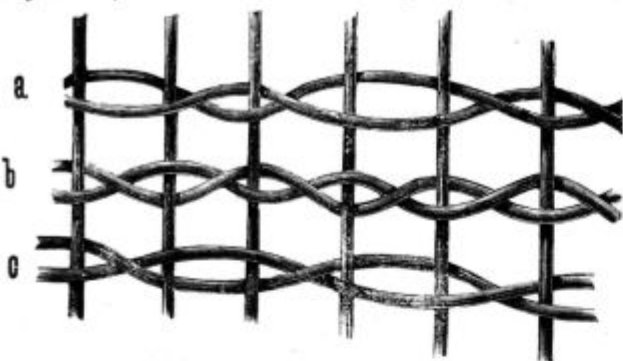
Te vrbe se potem pripognejo ter kvišku postavijo (glej pod. 6). Na to jih zgor skupaj v butarico povežemo in sicer tako, da je sredina poveze ravno nad jervasovo sredino. Ako ne delamo tako, bode jervas povševen in

Pod. 6.

grd. Ko smo enkrat jervas tako „postavili“, vtaknemo zraven vsake uže poprej vtaknene vrbe še po eno, tako, da se sedaj nahajajo v vsaki zanjki po štiri. Dve vrbi stojite kvišku, z dvema se pa plete. Vsak jervas ima spodaj debel rob. Ta rob nastane, ker pletemo s spodnjim bolj močnim koncem vrbe in ker s pletočo vrbo ne gremo okoli vsake na kvišku stoječe, ampak po dve ali tri preskočimo (glej pod. 7.) Če je enkrat obnožje jervasovo končano, plete se potem na kvišku in sicer okoli vsake kviško stoječe vrbe. Če je ene vrbe konec, vtakne se druga na njeno mesto in sicer tako, da jo nekaj ven gleda. Ko je jervas končan, odrežejo se ti konci, ki ven gledajo. Ko je jervas $\frac{1}{4}$ m. visoko

dopleten, odvežemo butarico, pletemo naprej in gledamo to, da obdržimo lepo obliko. Ko je enkrat jerbas dovolj visok, naredimo tudi na zgornjem robu močen

Podl. 7.

krog, za katerega se pa porabijo kvišku stoječe vrbe (podl. 8). Od teh vrb pokladamo po eno čez tri stoječe vsled česar polagoma vse zginjujejo, konečno pa dobro

Podl. 8.

potaknemo vse konce. Roči se naredé, če vtaknemo v rob močno zakrivljeno vrbo, katero z drobnejšimi vrbami ovijemo.

Za prvi poskus je priporočati delo z drobnejšimi vrbami, ako se je to delo enkrat posrečilo, potem tudi ni težko večé in močnejše jerbase izdelovati.

Baron A. pl. Babo,

vodja e. kr. enologiškega in pomologiškega zavoda v Klosterneuburgu.

Nekatere misli o trtni uši.

Pod tem naslovom piše M. Hrzič iz Klosterneuburga v zagrebški „Gospodarski list“ zanimive črtice, iz katerih sledeče posnamemo: Dolgo se uže nisem oglasil o tej zadevi v javnom življenji, a sedaj se moram, li hočem — ali ne; kajti pričeli so o tem pisati toliko po naših političnih in gospodarskih listih, in sicer pro in contra, da se človeku, ki se je posvetil stvari s dušo in telesom, kar koža ježi nad tako preslobodnimi idejami. Ne maram razpravljati cele reči v pojedinih člankih, ampak oziral se bodem naj najvažnejše dele celega vprašanja o trtni uši, in sicer z namenom, da spravim vse one na pravi pot, ki še napačno sodijo o stanji trtne uši in o naših vinogradih.

Ne rekel bi nič, ko bi bilo vprašanje o trtni uši začasno, to je, od danes do jutri; to vprašanje je sedaj postalo trajno za našo vinarstvo. To vprašanje ni

malenkostno, ampak važno v vsacem oziru, najbolj pa za našega kmeta.

V današnji kritični dobi vinarstva veliko delajo in žrtvujejo gledé trtne uši, da bi vinarstvu zagotovili prihodnost, kajti vinarstvo propada z malimi izjemami po celi Evropi. To, kar danes rabijo proti trtni uši, ni ničévo, ampak je izkušnja ne le od 15 do 20 let, to je, ker se je udomaćila trtna uš pri nas, ampak današnja delavnost v tem obziru temeljuje na poskusih, koje so priredili Amerikanci več kakor pred 30 leti, ko še niti niso znali (?) za trtno uš.

Umni vincarji cele Evrope zavzímajo dvojna stališča v boji proti trtni uši, eni zagovarjajo kulturalno postopanje, drugi pa ameriško trto kot podlago naši trti.

Kaj je bolje, o tem naj nas podučijo naslednji poskusi:

Kulturalno postopanje proti trtni uši izkazalo se je dobro le v vinogradih z dobro lego, ki imajo dobra tla, to je, v vinogradih veleposestnika, nasprotno je pa to postopanje nevspešno in nepriporočljivo v slabših in strmih vinogradih, posebno v kmečkih, kateri dajejo ceno vino. Na kratko rečeno, kulturalno postopanje vedno bolj popuščajo in bodo popolno popustili, hvalijo pa ameriško trto kot podlago naši domači, kajti v tem imajo najboljše izkušnje Amerikanci uže 30 let, Francozi pa 15 let.

Da v resnici vspeva vrlo dobro naša trta cepljena na ameriško, t. j., ako jo prav cepimo, svedočijo nam najnovejše vesti iz Francoskega, nič manj pa povoljni rezultati, katere sem sam videl v Klosterneuburgu.

O poskusih v Klosterneuburgu naj objavim sledeče: Trtnica, v kateri so poskusi izvedeni, razdeljena je na dva dela. Na prvem delu so izvršeni poskusi različnega načina cepljenja na ukorenjene trte, na drugem delu trtnice pa ravno tako na ključe (rezanice) s kalusom. Drugi način se je bolje spodnesel, ker se vse tisto v enem letu doseže kot tam v dveh. *)

Tu sledi nekaj poskusov: Na prvem delu trtnice cepljena je domača trta na ameriško „Riparia sauvage“ in sicer z nakladom. Cepili so z nasadom in prijelo se je 90%, najkrajše mladike so dolge 35 cm., najdaljše pa 165 cm. Ravno tacega cepljenja s sedlanjem prijelo se je 40% in po Champinovi metodi pa 70%. Cepljenja ravno tam, pa po angleškem načinu, prijelo se je 90%, mladike so pa bile do 175 cm. dolge.

Na drugem delu cepljen je rudeči veltlinec na „Ripario sauvage“, ki je imela kalus. Prijelo se je 40%, mladike merijo pa 10 do 100 cm. Steinschillerja ravno na to trto cepljenega prijelo se je 60%, mladike merijo pa 40 do 90 cm. Laškega rizlinga prijelo se je 80%, mladike so pa 30—110 cm. dolge.

Dvoletni cepovi zrastle so letos do [235 cm. dolgosti.

*) Ta način cepljenja popisali smo vže v tem listu.

Toraj vidimo, da vsi poskusi prav izvrstno vspevajo, posebno zanimivo je pa to, da je polkovnik Ludwig pridelal v svojem novozasajenem vinogradu, koder so vse trte cepljene na ameriške, od 25 trt skoraj en hektoliter vina. Vse to je dokaz, da naša trta cepljena na ameriško, prav dobro vspeva in to v najbolj okuženem vinogradu.

Duh po amonijaku (scalnici) v konjskih hlevih pregnati.

Neprijetni in nezdravi duh po amonijaku v konjskih hlevih in sploh hlevih zamoremo prav dobro odstraniti, če oblanice namočimo v žvepleni kislini ter jih potem na strop obesimo. Oblanice srkajo neprenehano amonijak in še le tedaj jih je z novimi nadomestiti, kedar je njih kisli duh skoraj popolnem izginil.

Sadje shranjevati v podzemeljskih jamah.

Neki kmetovalec zakopal je svoja jabelka, kakor poroča „Dresdener landw. Presse“, v zemljo, kakor krompir, le s tem razločkom, da jih je na vse strani, to je, zgor, spod in ob stranéh pokril s suhim orehovim listjem, češ, da jih obvarje pred mišmi in črvi. Ko je spomladi jabelka iz zemlje vzel, bila so sveža, zdrava in sočna, kakor da so ravnokar bila obrana. Pri polaganji v zemljo ravnal je, se ve da, z največjo pozornostjo.

Odločevanje smetane s pomočjo sredobežne (centrifugalne) sile.

Po raznih poskusih odločiti smetano od mleka s pomočjo sredobežne sile posrečilo se je še le l. 1877. tovarnarju Lefeldt-u izumiti stroj, s katerim je mogoče tako odločevanje praktično izvesti. Načelna misel takemu stroju je ta, da se v posodo, koja se navpično okoli svoje osi suče, sveže mleko vlije, ter se posoda pusti potem hitro vrteti.

Vsled sredobežne sile loči se smetana od mleka. Med vrtenjem iznajde se od smetane ločeno mleko vsled svoje primerne, večje teže bliže obvoda posodinega, ložja smetana pa bliže osi; po prenehanem vrtenji se smetana ne zmeša zopet z mlekom, ampak stopi na vrh, ter jo je mogoče posneti. V novejšem času napravilo se je več vrst tacih strojev in jih tudi tako zboljšalo, da uže takoj iz stroja posebej ven teče smetana in posneto mleko.

Največe prednosti tega načina, mleko posnemati, so te, da je mogoče mleko takoj po molži posneti, vsled česar so izdelki popolnem sladki, toraj še za vsako porabo, in da je mlekarstvo s takimi stroji neodvisno od toplote in letnega časa.

Na drugi strani pa prouzroči nakup takega stroja velike stroške, tem več, ker je potrebna za vrtenje „centrifize“ ali „separatorja“, kakor se tak stroj za posnemanje mleka imenuje, parna sila.

Posnemanje mleka na imenovani način se spleče le v prav velikih mlekarijah, ker najmanjši tak stroj, koji v eni uri do 300 litrov mleka posname, uže stane 400 gold.

Gospodarske novice.

* Prva kranjska mlekarska zadruga v Ljubljani pričela je l. januarija t. l. svojo delovanje. Mlekarska zadruga ima uže sedaj na razpolaganje 800 litrov mleka na dan. Zadruga izdeluje fino namizno surovo maslo in sir, prodaja v Ljubljani mleko in smetano ter jo uže vse pottebno ukrenila, da si pridobi za svoje izdelke trg v Trstu, Pulji, Reki in Opatiji. Ljubljanska zadruga, ki je stvaritev glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe Kranjske, zlasti pa gospoda odbornika Povše-ta. bode postala s časom mati drugim takim zadrugam, koje hoče osnovati kmetijska družba po celi deželi, ter tako kmetovalcem ponuditi novo sredstvo, živinorejo dobičkonosnejšo storiti.

* Odbor metliške podružnice c. kr. kmetijske družbe imel je sejo dne 14. decembra popoldne v Metliki. Zborovanja pod predsedstvom gosp. podružničnega predsednika župnika Schweigerja udeležili so se odborniki gg.: dekan Aleš iz Semiča, notar Štajer in posestnik Navratil, oba iz Metlike. Razun imenovanih odbornikov udeležili so se seje mnogi drugi udje in pa gosti sosednje Hrvatske. Navzoč je bil tudi tajnik c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani g. Pirc. Izmed sklepov jako živahne razprave nam je omenjati, da je podružnica sklenila prirediti prvo nedeljo po sv. Jerneju veliko tombolo pri Treh farah v korist podružnici, drugi dan pa s pomočjo državne in deželne podpore govejo razstavo v Metliki. To poročilo o metliški podružnici naj bode v spodbudo drugim dolenjskim podružnicam.

* Logaška podružnica c. kr. kmetijske družbe imela je dne 19. decembra p. l. svoj prvi občni zbor. Vdeležba bila je zelo mnogobrojna. Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe je zastopal nje tajnik gosp. Gustav Pirc. Predsednikom nove podružnice voljen je bil gosp. M. Petrič, posestnik v Logatcu, odbornikom pa gg. Arko, posestnik v Dolenjem Logatci, Krnc, nadučitelj v Gorenjem Logatci, Ribnikar, nadučitelj v Dolenjem Logatci, in Tolazzi, posestnik v Dolenjem Logatci. Izvrstno utemeljeni predlog gosp. nadučitelja Ribnikarja, da si podružnica ustanovi svojo lastno drevesnico, je bil enoglasno sprejet. Želimo novi podružnici mnogo vspeha in posnemanja od strani nekaterih družih podružnic, ki naj bi si logaško podružnico za izgled vzele ter se prebudile iz svojega dolgoletnega spanja.

* Deželno podpora v znesku 300 gold. za premiranje lepe govedi v letu 1887. dovolil je deželni zbor na prošnjo sl. odbora c. kr. kmetijske družbe. Glavni odbor

porabil bode to podporo za okrajno živinsko razstavo v Bohinju in pa ob priliki pokrajinske živinske razstave v Metliki. Za zadnjo razstavo prosil je glavni odbor izdatne podpore pri c. kr. kmetijskem ministerstvu.

* **Deželno podporo za veliko drevesnico c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani v znesku 200 gold. za l. 1887.** je sl. deželni odbor uže nakazal. V drevesnici nasadilo se je v letih 1885. in 1886. nad 20.000 požlah-njenih drevesec. Letos zasadilo se jih bode zopet 12.000 in potem vsako leto toliko. Iz drevesnice dala bode kmetijska družba na leto po 10.000 nad 2 m. visokih, pravilno izgojenih drevesec, najboljših sort sadja, deloma zastonj, deloma prav po nizki ceni. Prvo drevje nove drevesnice oddajalo se bode koncem l. 1889.

Vprašanja in odgovori.

(Na tem mestu uredništvo radovoljno sprejema, odgovarja in razmotrava vpraševanja zadevajočavse kmetijske stroke, katere stavijo p. n. bralci „Kmetovalca.“ Odgovarjali bodemo po svoji najboljši moči, zagotovljeno nam je pa tudi sodelovanje izkušenih strokovnjakov. Vprašanja, katero se tičejo tacih stvari, ki jih uredništvo ne more poznati, pa so znana kateremu drugemu bralcu „Kmetovalca“, prosimo uljudno za njih pojasnenje.)

Vprašanje 1. Meni preišči uže več let bolehajo. Bolezen se prične meseca septembra in sicer s tem, da preišč gnoj rije, malo kašlja in težko hodi. Tudi se dobi preišč, ki mu bolezen noge nazaj obrne. Zaklan preišč, ki je bil tako bolan, ima pljuča in jetra črna, na katerih so z vodo napolnjeni mehurji do orehove velikosti. Prav dobro bi meni in tudi drugim kmetovalcem vstregli, ko bi povedali kako pomoč proti tej bolezni. (J. Š. v Hotedršici.)

Odgovor. Kolikor nam je iz Vašega popisa jasno, je bolezen Vaših preiščev skoraj gotovo vrančni prisad. Svetujemo in prav toplo Vam priporočamo, da se ob priliki obrnete na kakega živinozdravnika, ki Vam bode zamogel celo stvar na drobno razjasniti. Ako pa preišč pogine, naznanite to županstvu oziroma glavarstvu, da se stvar preišče. Ne bojite se sitnosti, ki bi Vam znale iz tega nastati, kajti bolezen je nalezljiva, to je, kužna ter Vam bode toliko časa škodo delala v Vašem svinjaku, dokler ne bodete storili tega, kar Vam bodo strokovnjaki svetovali. Za danes le toliko, da je ta bolezen z navadnimi sredstvi neozdravljiva ter da hočemo o vrančnem prisadu kmalu enkrat prijaviti posebni članek v tem listu.

Vprašanje 2. *) Kje na Kranjskem, morda na Dolenjskem, dobiti je plemensko goved čistega švickega (Schwitzer-Rače) plemena? (R. D. v G.)

Vprašanje 3. **) Kdo na Kranjskem ali sploh Slovenskem redi preišče čistega Yorkširskega ali Bergširskega (angleškega) plemena? (R. D. v G.)

Vprašanje 4. Jaz denem večkrat vino v buteljke, jih zapečatim, a to se mi nikdar tako lepo ne posreči, kakor so zapečatene kupljene buteljke. (P. R. v G.)

*) in **). Prosimo častite bralce, ako jim je o tem kaj znano, da nam poročajo. Vred.

Odgovor: Buteljke zapečatite tako-le in zadovoljni bodete z uspehom: Snažen, še bolje nov lonček napolnite, a ne do vrha, z razdrobljenim pečatnim voskom. Lonček pristavite k ognju, da se vosek raztopi. Pridenite potem nekoliko špirita, da je raztopljen vosek bolj redek. Vrat zamašene steklenice utaknite v tekoč pečatni vosek, enkrat buteljko zasukajte in vun jo potegnite. Ko je vosek uže nekoliko trd, pritisnite na vrh steklenice Vaš pečat in delo je končano. Lonček z neporabljenim voskom prihranite pa za prihodnjo tako delo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani vršile so se dne 27. in 28. decembra 1886. skušnje, in sicer 27. decembra za kovače, kateri niso obiskali šole, 28. pa za učence podkovske šole. Kovačev bilo je 20, in sicer 17 iz Kranjskega, 3 iz slovenskega Štajerja. Od 20 kovačev prestalo je skušnjo le 12, osem kovačev mora deloma skušnjo ponavljati, deloma morajo priti v šolo, ako hočejo še dalje biti konjski kovači. Vsi redni učenci šole prestali so skušnjo z dobrim vspehom, 6 jih je bilo iz Kranjskega, eden Goričan, eden Štajerec. Štipendistov bilo je 7, in sicer 6 Kranjcev, 1 Goričan. Skušnjo iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa je naredil s prav dobrim vspehom Šoln Janez iz Šoštajna na Štajarskem, — z dobrim vspehom Bukovnik Janez iz Tupalič, okraj Kranj, Ipavc Jože iz Most, okraj Kamnik, Šter Jože iz Skaručine, okraj Kamnik, Smuc Anton iz Medvod, okraj Ljubljana, Skobe Fran iz Dobré, okraj Rudolfovo, — s zadostnim vspehom pa Jenko Ant. iz Most, okraj Kamnik in Komel Franc iz Solkana na Goriškem.

Gospodje udje, kateri še niso plačali letnine za leto 1887., prosimo prav nujno, da to precej storé, ker jim drugače moramo vstaviti doloženje družbenega lista. Od letnega doneska (2 gold.) dobi polovico poddružnica in drugo celo polovico pa tiskarna za družbeni list. Ako kmetijska družba pošilja komu list, ki ni letnine plačal, trpi družba vsled tega škodo, ker tiskarna vse eno mora dobiti plačilo. Gledé na splošno korist družbe smo prisiljeni tako postopati. — Glavni odbor je v tistih poddružnicah, koje so bile s tem zadovoljne, naravnost pobral letnino, drugod so si pa predstojništva poddružnic tudi letos še same pobiranje doneskov pridržala. Ako v tem slučaju predstojništvo ne stori svoje dolžnosti, ne moremo pomagati, na udih je ležeče, predstojnike podrezati in jih spomniti na njih dolžnosti.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Udje c. kr. kmetijske družbe ali naročniki „Kmetovalca“, blagovolijo naj precej list reklamovati, ako ga redno ali sploh ne dobivajo. Reklamacijska pisma so poštnine prosta, če se jih odprte na pošto odda in k naslovu pripiše besedo „Reklamacija.“

Tržna poročila.

Žito in poljski pridelki.

Tržišče	Povprečna cena dne	Cena velja za	Pšenica	Rrž	Ječmen	Oves	Tursica	Proso	Ajda	Fižol	Slame 100 kg.	Sena 100 kg.
Ljubljana . .	12. jan.	hl.	6.99	4.87	4.32	2.92	4.87	4.87	3.90	11.—	2.85	3.—
Kranj	10. "	"	6.82	5.20	4.80	3.25	5.52	—.—	4.22	—.—	1.70	2.10
Dunaj	10. "	100 kg.	9.90	7.20	8.—	6.60	6.25	5.75	8.25	8.—	3.70	4.—
Trst	8. "	"	10.50	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	9.50	—.—	3.50
Budapešt . .	—	"	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—

Živina, meso in špeh.

Tržišče	Povprečna cena dne	Cena velja za	Klavna goved		Teleta	Cena velja za	Prešiči				Meso na drobno (Cena za 1 kg.)				Špeh 1 kg.		
			pitana	medla			mladi		stari		goveje		telečje			svinjsko	
							pitani	medli	pitani	medli	dobro	slabo	dobro	slabo		dobro	slabo
Ljubljana . .	12. jan.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	
Kranj	10. "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	
Celovec . . .	12. "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	
Dunaj	10. "	100 kg. mes. vage	55.—	47.—	43.—	1 kg.	.48	.—	.36	.31	—	—	—	—	—	—	
Trst	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Presburg . .	5. jan.	100 kg. žive vage	28	20.—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Steinbruch .	5. "	—	—	—	—	1 kg.	.42	.33	.40	.30	—	—	—	—	—	—	
(pri Budapeštu)																	

Opombe: Na Dunaji velja cena pri klavni govedi za mesarsko vago z vsem lojem in s polovico glave.

V Trstu je imel 8. t. m. fižol sledeče cene: navadni rudeči gld. 8.50, beli lepi gld. 9.— in koks gld. 11.— do 11.50.

INSERATE

sprejema „Kmetovalce“ po ceni zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalcu“ priobčeni inserati imajo najboljši v spreh, kaji list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

„Ljubljanski zvon“.

Stoji pol leta gld. 2.30, četrt leta gld. 1.15.

Ruski lan.

Kmetovalci, kateri želijo dobiti izvirno rusko (rigajsko) laneno seme, naj se oglašijo za-nj pisмено ali ustmeno zadnji čas do Svečnice v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Semenarska postaja

C. Rambousek-a v Zborowu, pošta Forbes na Češkem

ponuja za pomladansko setev semena sledečih jarih žit in krompirja:

Jara žita: Požlahtnena menjalna pšenica.

Zborovska menjalna in velikanska rž.

Oregonski, švedski Hudikswall in Bestehorn ječmen.

Zborovski, švedski, Milton, Laher in velikanski ligowski oves.

Krompir: Zgodnji: Zborowski, Oneida, cesarski, Extra, Early Vermont, Early Mayflower, in Darling.

Pozni: Biser, Anderssen Hertha, Aurora, Magnum bonum itd.

 Cenike dobiti je na zahtevanje zastoj.